

THỰC TRẠNG DẠY HỌC MÔN CHUYÊN Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG CHUYÊN THEO HƯỚNG ĐẢM BẢO CHẤT LƯỢNG

Trịnh Ngọc Tùng¹

Tóm tắt. Bài báo công bố kết quả nghiên cứu về thực trạng dạy học môn chuyên ở các trường trung học phổ thông chuyên khu vực đồng bằng Sông Hồng theo hướng đảm bảo chất lượng. Kết quả nghiên cứu thực tiễn là cơ sở khoa học để đề xuất các biện pháp quản lý dạy học môn chuyên nhằm nâng cao chất lượng dạy học môn chuyên trong các trường trung học phổ thông chuyên.

Từ khóa: *Dạy học môn chuyên, trường THPT chuyên, đảm bảo chất lượng.*

1. Mở đầu

Trong giáo dục đào tạo, đảm bảo chất lượng được xem như là một hệ thống các biện pháp, các hoạt động có kế hoạch, được tiến hành trong và ngoài nhà trường để đạt mục tiêu đã dự kiến. Dạy học môn chuyên ở trường trung học phổ thông chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng chính là cơ sở để quản lý dạy học đảm bảo chất lượng như mục tiêu đã đề ra. Chính vì thế, cần phải dạy học môn chuyên ở trường trung học phổ thông chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng. Quá trình này diễn ra hai hoạt động: hoạt động dạy của giáo viên và hoạt động học của học sinh. Hai hoạt động này tuân thủ nội dung, chương trình môn chuyên, được kiểm tra, đánh giá theo tiêu chuẩn trường chuyên và hướng tới mục tiêu là phát hiện, tuyển chọn những học sinh có tư chất thông minh, sáng tạo để đào tạo, bồi dưỡng các em trở thành những con người phát triển toàn diện cả về đức - trí - thể - mỹ và trở thành nhân tài của đất nước. Nội dung dạy học môn chuyên ở trường trung học phổ thông chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng bao gồm hai phần nội dung nâng cao và nội dung chuyên sâu. Nội dung nâng cao được quy định trong chương trình nâng cao môn chuyên theo chương trình của Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành, nội dung chuyên sâu được xây dựng dưới dạng các chuyên đề (Trịnh Ngọc Tùng, 2017).

Trong hoạt động dạy học, hoạt động dạy của giáo viên là tổ chức, điều khiển, hoạt động của lớp học, hoạt động học của học sinh mang tính tự giác, chủ động, tích cực.

Tác giả đã thực hiện khảo sát thực trạng hoạt động dạy học môn chuyên ở các trường trung học phổ thông (THPT) chuyên khu vực đồng bằng Sông Hồng theo hướng đảm bảo chất lượng để đánh giá, tìm ra những thuận lợi và khó khăn trong hoạt động dạy của giáo viên và hoạt động học của học sinh. Trên cơ sở đó đề xuất các biện pháp quản lý dạy học môn chuyên nhằm nâng cao chất lượng dạy học môn chuyên trong trường THPT chuyên.

Ngày nhận bài: 15/07/2017. Ngày nhận đăng: 26/08/2017.

¹Trường THPT chuyên Nguyễn Trãi, tỉnh Hải Dương;

e-mail: tungtrinhngoc.nthd@gmail.com.

2. Giới thiệu khảo sát

- Địa bàn: Khảo sát tại 5 trường THPT chuyên khu vực đồng bằng Sông Hồng (THPT chuyên Nguyễn Trãi, Hải Dương; THPT chuyên Lương Văn Tuy, Ninh Bình; THPT chuyên Biên Hoà, Hà Nam; THPT chuyên Hưng Yên, Hưng Yên, THPT chuyên Thái Bình, Thái Bình).

- Đối tượng khảo sát: 254 người gồm hiệu trưởng, phó hiệu trưởng, tổ trưởng chuyên môn và giáo viên dạy môn chuyên.

- Phương pháp khảo sát: Điều tra bằng phiếu hỏi, quan sát, phỏng vấn, thống kê, tổng kết kinh nghiệm.

Thang đánh giá (chia theo mức độ và điểm số):

Các mức độ	Tốt	Khá	Trung bình	Yếu
Điểm số	4	3	2	1

Đánh giá mức độ, cho điểm theo: Vận dụng công thức $(\text{Max} - \text{Min})/n$ để tính khoảng phân biệt giữa các mức độ thì khoảng phân biệt giữa các mức độ thực hiện QLDH môn chuyên là 0,75. Vì vậy, ta có:

Mức độ	Mức chuẩn đánh giá
Mức 1 - Tốt	$\bar{X} = 3,25 \div 4,0$
Mức 2 - Khá	$\bar{X} = 2,5 \div 3,24$
Mức 3 - Trung Bình	$\bar{X} = 1,75 \div 2,49$
Mức 4 - Chưa tốt	$\bar{X} < 1,75$

3. Kết quả khảo sát

Căn cứ vào nội dung dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên, tác giả tập trung nêu ra và đánh giá thực trạng mức độ thực hiện nội dung môn học, hình thức dạy học, mức độ thực hiện các phương pháp dạy học, mức độ thực hiện các nguồn lực cho quá trình dạy học môn chuyên. Từ thực trạng đó tác giả có đánh giá thuận lợi và khó khăn khi tổ chức dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên hiện nay.

3.1. Thực trạng mục tiêu dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng

Thực hiện đánh giá mục tiêu dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên, tác giả đã khảo sát các nội dung tiêu chí theo hướng đảm bảo chất lượng và cho kết quả tại Bảng 1.

Bảng 1. Mục tiêu dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng

Nội dung	Tốt		Khá		TB		Yếu		\bar{X}	Thứ bậc
	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%		
ND1	115	45,3	81	31,9	58	22,8	0	0	3,22	1
ND2	114	44,9	74	29,1	66	26	0	0	3,18	2
ND3	110	43,3	73	28,7	44	17,3	27	10,6	3,04	3
ND4	89	35	73	28,7	66	26	26	10,2	2,88	4
ND5	64	25,2	83	32,7	77	30,3	30	11,8	2,71	5
ND6	54	21,3	87	34,3	87	34,3	26	10,2	2,66	6
Chung	89	35,1	105	41,4	38	14,9	22	8,6	2,95	2

Ghi chú: (ND1) Tạo điều kiện cho học sinh phát triển năng khiếu; (ND2) Đảm bảo nội dung chương trình giáo dục THPT; (ND3) Học tập chuyên sâu kiến thức môn chuyên nhằm phát triển năng khiếu; (ND4) Tạo nguồn có chất lượng cao cho các trường đại học; (ND5) Góp phần phát hiện và bồi dưỡng nhân tài cho đất nước; (ND6) Phát triển các kỹ năng, phương pháp và thái độ học tập (tự nghiên cứu, năng lực hoạt động khoa học, hoạt động xã hội...).

Kết quả khảo sát cho thấy trong thực trạng về mục tiêu dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng được xác định ở 6 tiêu chí, trong đó, Tạo điều kiện cho học sinh phát triển năng khiếu xếp ở Thứ bậc 1 với $\bar{X} = 3,22$ và xếp cuối là tiêu chí Phát triển kỹ năng, phương pháp và thái độ học tập (tự nghiên cứu, năng lực hoạt động khoa học, hoạt động xã hội...) xếp thứ bậc 6 với $\bar{X} = 2,66$.

Qua trao đổi, phỏng vấn cán bộ quản lý và giáo viên dạy môn chuyên cho rằng hiện nay nên đặt các mục tiêu phát triển kỹ năng, phương pháp và thái độ học tập là một mục tiêu quan trọng trong dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng. Ở các trường THPT chuyên hiện nay vẫn còn đặt cao mục tiêu dạy học theo hướng chuyên sâu để đào tạo học sinh đạt các giải cao trong các kỳ thi học sinh giỏi; mà theo quan niệm hiện nay về giáo dục toàn diện thì cần xây dựng các tiêu chí về mục tiêu dạy học môn chuyên phù hợp với mục tiêu toàn diện và hướng đến mục đích của người học.

Với mục tiêu chung là xây dựng các trường THPT chuyên là nơi tuyển chọn, sàng lọc, bồi dưỡng các học sinh có tư chất thông minh, học giỏi... để bồi dưỡng học sinh có nền tảng kiến thức vững vàng, có phương pháp tự học, tự nghiên cứu, có sức khỏe tốt và tinh thần trách nhiệm, lòng yêu Tổ quốc để trở thành nhân tài, nguồn nhân lực cao để xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

3.2. Thực trạng nội dung dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng

Nội dung dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng gồm: Nội dung bắt buộc đối với đối tượng học sinh chuyên (Nội dung cơ bản); Các chuyên đề, bao gồm các chuyên đề bắt buộc và các chuyên đề không bắt buộc (Nội dung nâng cao và nội dung chuyên sâu).

Bảng 2. Nội dung dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng

Nội dung	Tốt		Khá		TB		Yếu		\bar{X}	Thứ bậc
	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%		
ND1	84	33,1	99	39	63	24,8	8	3,1	3,01	1
ND2	57	22,4	116	45,7	54	21,3	27	10,6	2,79	6
ND3	71	28	110	43,3	58	22,8	15	5,9	2,93	3
ND4	66	26	126	49,6	48	18,9	14	5,5	2,96	2
ND5	55	21,7	110	43,3	76	29,9	13	5,1	2,81	5
ND6	63	24,8	113	44,5	67	26,4	11	4,3	2,89	4
Chung	79	31,1	119	46,8	41	16,1	15	6,0	254	2,90

Ghi chú: (ND1) Mức độ thực hiện nội dung dạy học môn chuyên theo "Chương trình, SGK nâng cao và chuyên đề chuyên sâu do Bộ Giáo dục và Đào tạo biên soạn"; (ND2) Kiến thức đang giảng dạy đã đáp ứng yêu cầu của kỳ thi học sinh giỏi Quốc gia ở mức độ nào; (ND3) Nội dung dạy học môn chuyên dựa vào "Kết hợp cả chương trình cơ bản và chương trình nâng cao; chuyên đề chuyên sâu do Bộ Giáo dục và Đào tạo biên soạn và tài liệu chuyên sâu do giáo viên tự biên soạn" đáp ứng mục tiêu dạy học môn chuyên ở mức độ nào; (ND4) Kiến thức đang giảng dạy dựa vào "Kết hợp cả chương trình cơ bản và chương trình nâng cao; chuyên đề chuyên sâu do Bộ Giáo

dục và Đào tạo biên soạn và tài liệu chuyên sâu do giáo viên tự biên soạn" đáp ứng yêu cầu của kỳ thi học sinh giỏi Quốc gia ở mức độ nào; (ND5) Nội dung kiến thức đang giảng dạy có tỷ lệ hợp lý giữa lý thuyết và thực hành ở mức độ nào; (ND6) Nội dung môn học đã thúc đẩy tự học, tự nghiên cứu, nâng cao tính chủ động, sáng tạo của học sinh ở mức độ nào.

Nhìn chung, các phiếu khảo sát đều cho kết quả đánh giá Khá với nội dung dạy học môn chuyên. Trong tiêu chí Mức độ thực hiện nội dung theo chương trình, sách giáo khoa nâng cao và chuyên đề chuyên sâu do Bộ Giáo dục và Đào tạo biên soạn, được thực hiện khá tốt (xem Bảng 2), xếp ở vị trí thứ bậc 1 với $\bar{X} = 3,01$, trong đó số phiếu đánh giá Tốt là 84 phiếu (33,1%); mức độ Khá là 99 phiếu (39%), Trung bình là 63 phiếu (24,8%) và Yếu là 8 phiếu (3,1%).

Trong số các tiêu chí khác thì được đánh giá ở các thứ bậc, mức độ khác nhau. Riêng về nội dung dạy học kết hợp chương trình cơ bản và chương trình nâng cao; chuyên đề chuyên sâu do Bộ Giáo dục và Đào tạo biên soạn và tài liệu chuyên sâu do giáo viên tự soạn được thực hiện khá tốt, xếp ở thứ bậc 3 với $\bar{X} = 2,93$ ổn định với 71 phiếu Tốt chiếm 28%, phiếu Khá là 110 phiếu (43,3%), 58 phiếu (22,8%) đánh giá Trung bình và 15 phiếu (5,9%) đánh giá Yếu. Qua khảo sát và phỏng vấn kết quả tiêu chí này đạt mức Khá. Kết quả trên cho thấy dù đã kết hợp các chương trình từ cơ bản, nâng cao đến chuyên sâu, nội dung dạy học mới ở mức Khá với đáp ứng mục tiêu của trường THPT chuyên. Thực trạng trên cho thấy cần phải xây dựng một chương trình giáo dục riêng cho hệ thống trường THPT chuyên, theo hướng chất lọc các nội dung cơ bản, cốt lõi và luôn là hệ thống "mở".

Về Kiến thức đang giảng dạy đáp ứng mức độ của kỳ thi học sinh giỏi Quốc gia thì đa số phiếu khảo sát đánh giá Khá với 126 phiếu (49,6%). Đặc biệt là mức độ nội dung môn học đã thúc đẩy tự học, tự nghiên cứu ở tiêu chí 6 được thực hiện khá tốt, xếp thứ bậc 4 với $\bar{X} = 2,89$ với phiếu Khá là 113 phiếu (44,5%), mức Tốt là 63 phiếu (24,8%) và mức Trung bình và Yếu là 78 phiếu (30,7%). Chỉ riêng tiêu chí 2 về Kiến thức đang giảng dạy đã đáp ứng yêu cầu của kỳ thi HSG Quốc gia thì ở thứ bậc 6, thấp nhất với $\bar{X} = 2,79$. Theo khảo sát thì có nhiều phiếu đánh giá Nội dung dạy học môn chuyên mới đáp ứng yêu cầu kỳ thi HSG Quốc gia ở mức độ Trung bình chiếm 54 phiếu (21,3%) và số phiếu Yếu là 27 phiếu (10,6%).

Về nội dung dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng thì cần tăng cường thực hiện hơn nữa các tiêu chí 3, 4, 6 để đạt hiệu quả cao trong việc thực hiện tiêu chí 2, tức là phải kết hợp hài hòa giữa nội dung cơ bản, nội dung nâng cao và chuyên sâu, dạy học hợp lý giữa lý thuyết và thực hành để đạt mục tiêu dạy học môn chuyên của nhà trường.

Qua phỏng vấn cán bộ quản lý và giáo viên dạy môn chuyên và từ thực tế của trường tác giả thấy các kiến thức đang giảng dạy thực tế chưa đủ đáp ứng yêu cầu đạt giải cao trong kỳ thi học sinh giỏi quốc gia. Muốn đạt giải cao thì đa số các giáo viên dạy chuyên đều dạy nội dung kiến thức cao hơn, phong phú đa dạng và cập nhật hơn so với nội dung kiến thức của Bộ Giáo dục và Đào tạo hướng dẫn. Từ thực tế đó cho thấy với sự phát triển không ngừng của khoa học kỹ thuật nên kiến thức cho học sinh cũng luôn được cập nhật, bổ sung và đổi mới.

3.3. Thực trạng mức độ thực hiện hình thức dạy học môn chuyên

Trong quá trình dạy học cần có những hình thức dạy học linh hoạt, sáng tạo, áp dụng những phương pháp dạy học khác nhau, áp dụng các phương tiện công nghệ thông tin vào giảng dạy giúp cho bài giảng sinh động, học sinh dễ dàng nắm bắt và hiểu kiến thức; phương pháp hướng dẫn để học sinh tự học, tự nghiên cứu nội dung bài học ở nhà, ở thư viện...

Để có hình thức dạy học phong phú, đa dạng, kết hợp nhuần nhuyễn các hình thức thì giáo

viên phải được trang bị những kỹ năng cần thiết như kỹ năng sư phạm, kỹ năng xử lý tình huống, tổ chức để có thể tổ chức lớp học. Khảo sát hình thức dạy học môn chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng, cho bảng kết quả tại Bảng 3.

Bảng 3. Hình thức dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng

Nội dung	Tốt		Khá		TB		Yếu		\bar{X}	Thứ bậc
	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%		
ND1	92	36,2	103	40,6	48	18,9	11	4,3	3,08	1
ND2	57	22,4	114	44,9	72	28,3	11	4,3	2,85	2
ND3	58	22,8	107	42,1	78	30,7	11	4,3	2,83	3
ND4	44	17,3	106	41,7	82	32,3	22	8,7	2,67	5
ND5	43	16,9	82	32,3	97	38,2	32	12,6	2,53	6
ND6	78	30,7	59	23,2	91	35,8	26	10,2	2,74	4
Chung	74	29,1	98	38,6	65	25,6	17	6,7	2,78	5

Ghi chú: (ND1) Dạy kiến thức cơ bản tập trung theo đơn vị lớp; (ND2) Dạy phân hoá theo nhóm học sinh và cho từng đối tượng học sinh; (ND3) giáo viên sử dụng nhiều loại hình thức: Trắc nghiệm tự luận, trắc nghiệm khách quan, vấn đáp, thảo luận, thực nghiệm, thuyết trình... để đánh giá chính xác, khách quan khả năng của học sinh; (ND4) Tăng cường sử dụng công nghệ thông tin hỗ trợ dạy học; (ND5) Tương tác giữa giáo viên và học sinh về nội dung môn học thông qua hình thức trao đổi tin nhắn, Email; (ND6) Giao bài tập, xây dựng chuyên đề cho học sinh về nhà tự nghiên cứu và trình bày trước lớp.

Về hình thức dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên được thực hiện theo đơn vị lớp và phân hoá học sinh tốt, giáo viên sử dụng nhiều hình thức để dạy học môn chuyên. Tuy nhiên, theo kết quả khảo sát thì ở tiêu chí 5, sự tương tác giữa giáo viên và học sinh về nội dung môn học thông qua các hình thức tin nhắn, email, fanpage, group... lại nhận được kết quả đánh giá thấp nhất ở thứ bậc 6 với $\bar{X} = 2,53$, với số phiếu đánh giá ở mức độ Trung bình là 97 phiếu (35,8%), Yếu là 32 phiếu (12,6%) cho thấy hình thức dạy học môn chuyên qua áp dụng các ứng dụng hỗ trợ chưa cao. Điều này cho thấy một thực trạng là việc dạy học môn chuyên mới chỉ dừng lại ở việc dạy học trên lớp là chủ yếu.

3.4. Thực trạng mức độ thực hiện phương pháp dạy học môn chuyên

Trong các trường THPT chuyên hiện nay, việc dạy học môn chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng cần phải được áp dụng nhiều phương pháp dạy học khác nhau, từ đó kích thích sự tìm tòi, trí tưởng tượng, hình thành cho học sinh tư duy độc lập đối với các vấn đề khoa học.

Phương pháp dạy học môn chuyên cho học sinh THPT chuyên cũng được xác định trên cơ sở nội dung, đặc điểm của học sinh. Không có phương pháp vạn năng cho mọi đối tượng, cho mọi mục tiêu. Giáo viên cần trang bị cho mình những phương pháp dạy học khác nhau nhằm truyền đạt kiến thức cho học sinh, nhằm làm cho nội dung bài học đạt chất lượng cao, mục tiêu sáng rõ.

Đánh giá thực trạng Phương pháp dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng, khảo sát cho kết quả tại Bảng 4.

Ghi chú: (ND1) Phương pháp dạy học truyền thống: thuyết trình, đàm thoại, luyện tập; (ND2) Phương pháp dạy học toàn lớp, dạy học nhóm, và dạy học cá nhân; (ND3) Phương pháp dạy học theo tình huống, theo giải quyết vấn đề, theo định hướng hành động; (ND4) Phương pháp dạy học phát huy tính tích cực và sáng tạo; (ND5) Phương pháp dạy học đặc thù bộ môn; (ND6) Kết hợp đa dạng phương pháp dạy học.

Bảng 4. Phương pháp dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng

Nội dung	Tốt		Khá		TB		Yếu		\bar{X}	Thứ bậc
	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%		
ND1	99	39	143	56,3	12	4,7	0	0	3,34	1
ND2	78	30,7	83	32,7	74	29,1	19	7,5	2,86	5
ND3	76	29,9	86	33,9	75	29,5	17	6,7	2,87	4
ND4	68	26,8	99	39	76	29,9	11	4,3	2,88	3
ND5	72	28,3	123	48,4	59	23,2	0	0	3,05	2
ND6	59	23,2	100	39,4	82	32,3	13	5,1	2,80	6
Chung	65	25,6	39	15,4	108	42,5	42	16,5	2,96	1

Kết quả khảo sát cho thấy rằng phương pháp dạy học truyền thống (tiêu chí 1) và phương pháp dạy học đặc thù bộ môn (tiêu chí 5) được sử dụng nhiều nhất. Ở tiêu chí 1, có $\bar{X} = 3,34$, xếp thứ bậc 1, có 99 phiếu khảo sát cho kết quả Tốt chiếm 39%, mức độ Khá là 143 phiếu (56,3%), chỉ có 12 phiếu (4,7%) ở mức độ Trung bình. Còn tiêu chí 5, có $\bar{X} = 3,05$, đứng thứ bậc 2, cũng tương tự với 72 phiếu Tốt chiếm 28,3%; 123 phiếu Khá, chiếm 48,4%, chỉ có 59 phiếu Trung bình chiếm 23,2%, không có phiếu Yếu. Từ thực tế kết quả điều tra cho thấy rằng đa số các giáo viên dạy môn chuyên còn áp dụng một hoặc hai phương pháp dạy học.

Qua khảo sát thấy rằng, việc sử dụng phương pháp dạy học toàn lớp, dạy học nhóm và dạy học cá nhân, mức độ thực hiện ở mức Trung bình chiếm 74 phiếu (29,1%), mức độ Khá là 83 phiếu (32,7%), Tốt là 78 phiếu (30,7%), Yếu tốt chiếm tới 7,5% (19 phiếu) và tiêu chí 6 kết hợp đa dạng các phương pháp có $\bar{X} = 2,80$, xếp ở thứ bậc thấp nhất (6). Tại sao sự kết hợp đa dạng các phương pháp dạy học lại có thứ bậc thấp? Đó là kết quả cho thấy rằng, giáo viên sử dụng một hoặc một số phương pháp truyền thống, đặc trưng cho từng môn là do yếu tố phân loại học sinh, chưa chia được các nhóm, các tình huống, định hướng hành động và một yếu tố chủ quan nữa là “ngại vất vả” khi sử dụng nhiều phương pháp cho một tiết học, một lớp.

3.5. Thực trạng mức độ thực hiện nguồn lực cơ sở vật chất, trang thiết bị dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng

Nguồn lực cơ sở vật chất rất quan trọng, đó là: kinh phí, trang thiết bị, kết cấu hạ tầng, những điều kiện cần và đủ để phục vụ cho quá trình dạy học một cách hiệu quả.

Qua khảo sát thực trạng cơ sở vật chất cho dạy học môn chuyên ở các trường THPT chuyên cho kết quả tại Bảng 5.

Bảng 5. Cơ sở vật chất cho dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng

Nội dung	Tốt		Khá		TB		Yếu		\bar{X}	Thứ bậc
	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%		
ND1	60	23,3	95	37,4	83	32,7	16	6,3	2,78	4
ND2	66	26	115	45,3	58	22,8	15	5,9	2,91	2
ND3	54	21,3	112	44,1	70	27,6	18	7,1	2,79	3
ND4	72	28,3	106	41,7	68	2,68	8	3,1	2,95	1
Chung	87	34,3	103	40,6	46	18,1	18	7,0	2,86	4

Ghi chú: (ND1) Đảm bảo phòng học, điều kiện hỗ trợ theo tiêu chuẩn quy định của Bộ; (ND2) Đảm bảo thiết bị đủ, hiện đại và phù hợp với dạy học môn chuyên; (ND3) Đảm bảo phương tiện, đồ dùng dạy học đủ, phù hợp với môn học và phát triển năng lực tư duy cho học sinh; (ND4) Tài liệu học tập, nghiên cứu phục vụ cho dạy học môn chuyên phù hợp, phong phú và đa dạng.

Kết quả điều tra cho thấy rằng các trường THPT chuyên đã đảm bảo thiết bị đủ, hiện đại, phù

hợp với dạy học môn chuyên (tiêu chí 2) với $\bar{X} = 2,91$, thứ bậc 2 với 115 phiếu đánh giá Khá (45,3%) và tài liệu học tập, nghiên cứu phục vụ cho dạy học phong phú, đa dạng (tiêu chí 4) ở mức khá với $\bar{X} = 2,91$, thứ bậc 1 với 106 phiếu đánh giá Khá (41,7%).

Về các tiêu chí 1 Đảm bảo phòng học, điều kiện hỗ trợ theo tiêu chuẩn quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo quy định được các đối tượng khảo sát đánh giá tương đối tốt. Kết quả cho thấy rằng, có 60 phiếu (23,3%) cho rằng tiêu chí này được thực hiện Tốt, có 95 phiếu (37,4%) cho rằng tiêu chí này ở mức Khá, số phiếu trả lời Trung bình cũng chiếm tỉ lệ khá cao với 83 phiếu (32,7%), mức Yếu có 16 phiếu (6,3%).

Qua trao đổi, phỏng vấn trực tiếp các cán bộ, giáo viên trong quá trình làm phiếu khảo sát thì tác giả thấy rằng việc đảm bảo cơ sở vật chất mới dừng lại ở việc đảm bảo về kết cấu hạ tầng (phòng học, lớp học, bàn ghế, ánh sáng, thiết bị phụ trợ...) và Tài liệu học tập, nghiên cứu, còn về đảm bảo phương tiện, đồ dùng, đủ, phù hợp với môn học và phát triển năng lực tư duy cho học sinh thì còn nhiều vấn đề chưa đảm bảo.

3.6. Thuận lợi, khó khăn và khi tổ chức dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên

Sau khi tổ chức khảo sát, xử lý số liệu điều tra, tác giả đưa ra bảng Tổng hợp của thực trạng quản lý dạy học môn chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng nhằm đánh giá những thuận lợi, khó khăn trong quá trình quản lý, tổ chức dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên (xem Bảng 6).

Bảng 6. Tổng hợp thực trạng Dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng

Nội dung	Tốt		Khá		TB		Yếu		\bar{X}	Thứ bậc
	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%		
ND1	89	35,1	105	41,4	38	14,9	22	8,6	2,95	2
ND2	79	31,1	119	46,8	41	16,1	15	6,0	2,90	3
ND3	74	29,1	98	38,6	65	25,6	17	6,7	2,78	5
ND4	65	25,6	39	15,4	108	42,5	42	16,5	2,96	1
ND5	87	34,3	103	40,6	46	18,1	18	7,0	2,86	4

Ghi chú: (ND1) Mục tiêu dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng; (ND2) Nội dung dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng; (ND3) Hình thức dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng; (ND4) Phương pháp dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng; (ND5) Cơ sở vật chất cho dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng.

3.6.1. Thuận lợi

Về Mục tiêu dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng: Đa số đối tượng khảo sát đều đánh giá các trường THPT chuyên thực hiện khá tốt về mục tiêu dạy học môn chuyên, $\bar{X} = 2,95$, xếp thứ bậc 2. Số lượng phiếu đánh giá Khá về mục tiêu dạy học chiếm 105 phiếu (41,4%), số phiếu Tốt là 89 phiếu (35,1%), chỉ có 60 phiếu Trung bình và Yếu chiếm 23,5%. Qua đó có thể thấy rằng, mục tiêu dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên được xác định rõ ràng và thực hiện khá tốt.

Về Nội dung dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng: Theo khảo sát thì nội dung dạy học môn chuyên có tới 46,8% (119 phiếu) đánh giá Tốt, xếp thứ bậc 3 với $\bar{X} = 2,90$ điều đó đã khẳng định việc thực hiện nội dung theo chương trình phổ thông, nâng cao và chuyên sâu đã đáp ứng được mục tiêu bồi dưỡng học sinh giỏi cho các kỳ thi và có nội dung phù hợp giữa lý thuyết và thực hành.

Về hình thức dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng: Hình thức dạy học môn chuyên được giáo viên dạy chủ yếu theo đơn vị lớp và có sự phân hoá theo đối tượng với nhiều hình thức dạy học phong phú, đa dạng, có sự kết hợp nhiều hình thức, áp dụng phương tiện, công nghệ thông tin vào dạy học môn chuyên theo đặc thù từng môn. Kết quả tổng hợp khảo sát cho thấy rằng các hình thức dạy học môn chuyên đang được sử dụng tốt, với 98 phiếu (38,6%) đánh giá Khá. Về cơ bản, hình thức dạy học môn chuyên đã phần nào đáp ứng được yêu cầu, mục tiêu của dạy học môn chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng.

Về Phương pháp dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng: Trong dạy học môn chuyên, giáo viên sử dụng nhiều phương pháp như thuyết trình, đàm thoại, vấn đáp đến phương pháp dạy học theo nhóm, theo lớp, sử dụng các phương pháp tích cực cho từng bộ môn. Hiện nay, có nhiều phương pháp dạy học môn chuyên, đa phần các giáo viên đã kết hợp nhiều phương pháp trong giảng dạy môn chuyên. Theo kết quả tổng hợp khảo sát thực trạng dạy học môn chuyên cho thấy việc sử dụng các phương pháp này đang bắt đầu được thực hiện, áp dụng.

Về CSVC cho dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng: cơ sở vật chất, trang thiết bị cho trường THPT chuyên được đầu tư tương đối tốt. Qua khảo sát cho thấy các trường đều đạt chuẩn theo quy định về phòng học, diện tích, ánh sáng, bàn ghế, phòng thí nghiệm... của Bộ Giáo dục và Đào tạo. Đây là một thuận lợi rất lớn để học sinh có thể học tập môn chuyên đạt hiệu quả cao. Số phiếu đánh giá về mức độ Khá qua bảng tổng hợp kết quả khảo sát là 103 phiếu (40,6%), Tốt có 87 phiếu (34,3%) cho thấy rằng cơ sở vật chất của các trường THPT chuyên đã được đầu tư tốt, đảm bảo được yêu cầu dạy và học ở trường THPT chuyên.

3.6.2. *Khó khăn*

Về thực trạng mục tiêu dạy học môn chuyên, các trường THPT chuyên dạy học môn chuyên còn mang nặng yếu tố “thi”, mục tiêu chủ yếu vẫn là đỗ đại học, các kỳ thi học sinh giỏi tỉnh, Quốc gia, Quốc tế. Theo tác giả, mục tiêu dạy học vẫn còn một số hạn chế về mục tiêu đào tạo người học theo hướng phát triển toàn diện, cả kiến thức lẫn các hiểu biết, kỹ năng. Cần thực hiện dạy cho học sinh học môn chuyên các kỹ năng, phương pháp và thái độ học tập, nghiên cứu song song với các năng lực hoạt động xã hội để sau này trở thành những người “vừa hồng vừa chuyên”.

Về nội dung dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng: Hạn chế về nội dung đó là Bộ Giáo dục và Đào tạo chưa xây dựng được sách giáo khoa dành riêng cho học sinh chuyên; Các trường vẫn tự chủ động biên soạn các chuyên đề chuyên sâu dựa trên kiến thức của giáo viên và sự đóng góp của Tổ bộ môn nên phần nào còn có những hạn chế. Kết quả khảo sát và tổng hợp kết quả khảo sát cho thấy nội dung dạy học môn chuyên được xếp thứ bậc 3 với $\bar{X} = 2,90$, căn cứ theo trung bình đánh giá khảo sát thì nội dung dạy học môn chuyên mới đang ở mức khá.

Về hình thức dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng: Một số giáo viên dạy môn chuyên chủ yếu sử dụng các hình thức dạy học truyền thống như nêu bài tập cho học sinh, yêu cầu học sinh tự làm rồi sau đó chữa bài, ít có sự tương tác hướng dẫn, phối hợp giữa giáo viên và học sinh. Đặc biệt hiện nay với sự phát triển của Internet và các mạng xã hội thì mới có số ít giáo viên tương tác với học sinh thông qua việc lập group, nhóm... để cùng làm việc. Trong các thứ bậc ở Bảng 2.6 thì nội dung về hình thức dạy học môn chuyên có thứ bậc thấp nhất (bậc 5), với $\bar{X} = 2,78$. Qua kết quả đó có thể thấy rằng hình thức dạy học môn chuyên còn một số khó khăn, cơ bản là về phía giáo viên.

Phương pháp dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên cũng có những khó khăn về cơ bản

giống như việc áp dụng hình thức dạy học môn chuyên. Kết quả thống kê cho thấy rằng số phiếu ở mức độ Trung bình cao với 108 phiếu (42,5%). Điều đó cho thấy rằng việc sử dụng phương pháp dạy học còn gặp phải nhiều khó khăn trong việc thực hiện dạy học môn chuyên. Việc thực hiện một số phương pháp đặc thù bộ môn còn nhiều khó khăn do cả yếu tố chủ quan và khách quan mang lại.

Về cơ sở vật chất cho dạy học môn chuyên ở trường THPT chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng là yếu tố còn gặp phải nhiều khó khăn và gây ảnh hưởng lớn đến các nội dung khác. Dù đã được đầu tư tương đối tốt về cơ sở hạ tầng nhưng các trường còn gặp nhiều khó khăn về trang thiết bị, các phương tiện để thực hành.

4. Kết luận

Hoạt động dạy học ở trường THPT chuyên có tính chất quyết định hiệu quả đào tạo của nhà trường. Hoạt động dạy học gồm hai hoạt động là hoạt động giảng dạy của giáo viên và hoạt động học tập của học sinh nó phụ thuộc vào mục tiêu, nội dung, hình thức, phương pháp dạy học môn chuyên và cơ sở vật chất cho dạy học môn chuyên. Kết quả nghiên cứu thực trạng dạy học môn chuyên ở các trường THPT chuyên khu vực đồng bằng Sông Hồng theo hướng đảm bảo chất lượng là cơ sở khoa học để đề xuất các biện pháp quản lý dạy học môn chuyên nhằm nâng cao chất lượng dạy học trong các trường THPT chuyên.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Thông tư số 12/2011/TT-BGDĐT ngày 28/3/2011 Ban hành điều lệ trường THSC, trường THPT và trường phổ thông có nhiều cấp học.
- [2] Thông tư số 06/2012/TT-BGDĐT ngày 15/2/2012 Ban hành Quy chế tổ chức và hoạt động của trường THPT chuyên.
- [3] Thái Duy Tuyên (2008), *Phương pháp dạy học truyền thống và đổi mới*, Nxb Giáo dục, Hà Nội.
- [4] Lê Vinh Quốc (2011), *Đổi mới dạy học theo Khoa học giáo dục hiện đại*, Nxb Đại học sư phạm TP Hồ Chí Minh.
- [5] Trịnh Ngọc Tùng (2017), *Vận dụng mô hình CIPO vào quản lý dạy học môn chuyên ở trường trung học phổ thông chuyên theo hướng đảm bảo chất lượng*, Tạp chí Quản lý giáo dục, Vol. 9, No. 8.

ABSTRACT

Current status of specialized subject teaching in specialized high schools under quality assurance orientation

This article releases the research results of the current situation of specialized subject teaching in specialized high schools in the Red River Delta under quality assurance orientation. The research results will serve as scientific bases to propose methods of managing the teaching of specialized subjects for enhancing the teaching quality in specialized high schools.

Keywords: *Specialized subject teaching, specialized high schools, quality assurance orientation.*